

ה א נ נ י ב ל ס י ט ה ה פ ת ו ח ה

המחלקה לסוציאולוגיה, מדע המדינה ותקשורת

חברת הדרכה לכתיבת עבודות סמינריאניות

כתב: דוד לוין

חגיגת סיום הלימודים בפקולטה למדעי הרוח

ט"ז נובמבר 1987

מק"ט 92039-5-01-9

דוד
לוין

תוכן העניינים

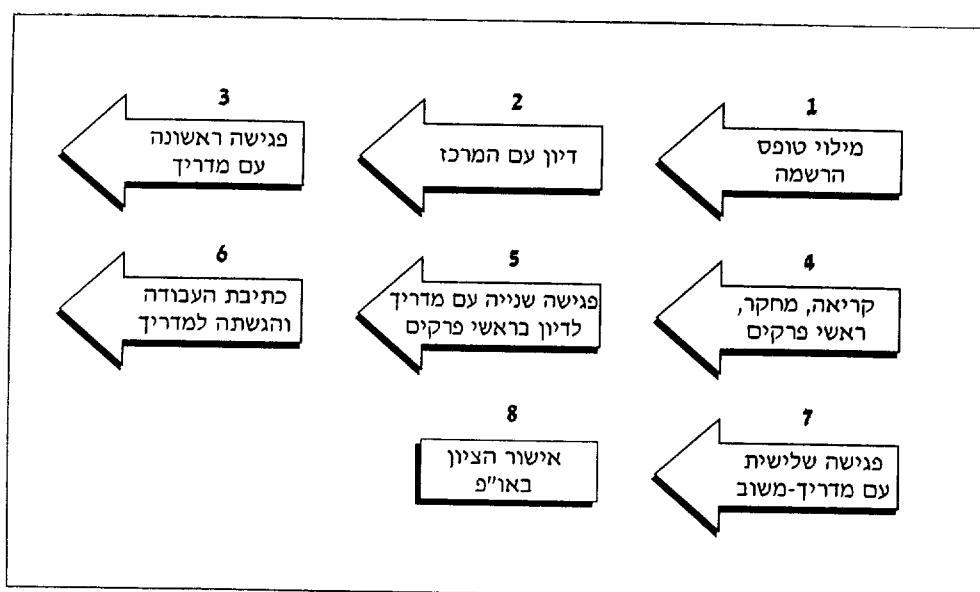
1.	עבודה סמינרונית באוניברסיטה הפתוחה - מהי ?	1
4	בחרת נושא העבודה	4
4	2.1 שדה המחקר	4
4	2.2 שאלת המחקר	4
7	2.3 בקרה על נושא העבודה	7
7	2.4 סוגים של עבודות ושיטות מחקר	7
11	3. קריית מקורות	11
11	3.1 קטלוג הספרים "אלף"	11
12	3.2 מאגרי מידע ביבליוגרפיה	12
14	3.3 אתרים חשובים באינטרנט	14
20	4. התוויות מבנה העבודה	20
22	5. מבנה העבודה : עבודה עיונית	22
24	6. מבנה העבודה : מחקר אמפירי	24
29	7. שימוש במקורות	29
35	8. רשימת ספרים ומקורות באינטרנט	35

1. עבודה סמינרונית באוניברסיטה הפתוחה - מהי ?

עבודה סמינרונית היא אחד השאים בלימודים באוניברסיטה הפתוחה. היא מאפשרת לסטודנט להתעמק באופן עצמאי בסוגיה המעניינת אותו במיוחד, וכן לערו עין מחקר בכוחות עצמו. לפיכך, מבנה העבודה הסמינרונית דומה במידה רבה לבנייה של דוח או מאמר מדעי, ועל הסטודנט להוכיח על נוהלי ההגשה וכלי חכתייה המקובלים בעבודה מדעית. כללי העבודה המדעית מייחדים עבודה סמינרונית מחייב רגיל, מרשימה בעיתון או מכתיבת הגיגים.

במסגרת לימודיו באוניברסיטה הפתוחה מחייב כל סטודנט להשתתף באربعה קורסים מתקדמים ולכתוב עבודות סמינרניות בשנים מחר.

תחילתה נתאר את התהליך המנהלי הכרוך בכתיבה עבודה סמינרונית. מספר התחנות הוא קבוע, אך אופיה של כל אחת מהתחנות ומשך הזמן שתshaו בהן שונים מקורס לקורס.

מילוי טופס הרשמה לעבודה סמינרונית

אם עמדתם בדרישות המעבר של הקורס המתקדם, יישלח אליכם, עם הודעה על תוצאת הבחינה, גם טופס הרשמה לעבודה סמינרונית. אם החלטתם לכתוב עבודה סמינרונית בקורס זה, עלייכם למלא את הטופס ולהחזירו אל מרכז המידע והרשמה של האו"פ. לאחר שתקבלו מן המרכז הודעה בכתב המאשר שבקשת הרשמה שלכם התקבלה, עלייכם לפנות אל מרכז ההוראה של הקורס.

שימוש לב: יש להגיש את הבקשה לכתיבה עבודה בקורס בתוך חצי שנה מיום קבלת ציון הבחינה.

דיון על העבודה עם מדריך ההוראה והפניה למדריך

הסמכות האקדמית המאשרת את בחירת הנושא ואת כתיבת העבודה הסמינרונית היא מרכז ההוראה. לפיכך עליכם לקבוע פגישה או לשוחח עם המרכז טלפון, כדי לקבוע את נושא העבודה בהתאם לנושאי הקורס ולתחומי התמחות של המדריכים העומדים לרשوت הסטודנטים הכותבים עבודות סמינרניות. מרכז ההוראה יבחן את היקף הממחקר שאותם נוטלים על עצמכם ויבדוק את מידת שליטתכם בשיטות הממחקר הנחוצות ובידע התיאורטי הנדרש לעבודה (שלעתים הוא רחਬ יותר مما שנלמד בקורס). שימו לב: אין לשנות את נושא העבודה ללא אישורו של מרכז ההוראה, גם אם המדריך מסכים לכך. בתום שלב זה יפנה אתכם המרכז למדריך, שייפגש עמכם שלוש פעמים. אלו מפגדים נמצא מדריכים המתוגדרים בכל חלקי הארץ, אך ייתכן שנושא העבודה יחייב אתכם להיעזר במדריך שאינו גר באזורה מגוריכם. במקרה כזה יהיה عليיכם לנסוע אליו, שכו אין להחליף את הפגישות בשיחות טלפון. בimentiים ישלח מרכז ההוראה את טופס ההרשמה לעבודה סמינרונית אל מרכז המרשם.

שים לב: אם הסטודנט אינו מופנה למדריך בתוך חצי שנה מיום ההרשמה, הרשותו מבוטלת באופן אוטומטי.

פגישה ראשונה עם מדריך העבודה

לאחר שהופניתם אל המדריך, עליכם להמתין לאישור סופי של מרכז המידיע וההרשמה. רק אז תוכלו לנפות אל המדריך ולקבוע איתנו פגישה ראשונה. בפגישה זו עליכם להציג בפניו את מסגרת העבודה כפי שתכננתם אותה עד כה, בסיווע של מרכז ההוראה. המדריך יאשר את המסגרת או ימליץ על תיקונים, על חומר קריאה נוסף ועוד. הפגישות עם המדריך אין רבות, ולכן כדאי להגיע לפחות פעם אחת כאשר שאלת הממחקר ושיטת הממחקר נסחו לפחות חלקית, ולאחר מכן כבר חלק מהביבליוגרפיה וניסחتم "הצורת כוונת" כללית על טיב הממצאים והתובנות שאתם מתכוונים להפיק מהחומרם שיהיו בידיכם.

קריאה, מחקר וארגון ראשוני פרקים

זהו שלב של עבודה עצמאית לאחר הפגישה הראשונה עם המדריך. במהלך העבודהם כאן תוכלו להיעזר בחוברת זו, בסדנאות לכתיבת עבודות (ראו סעיף 10 בחוברת זו), בשירותי ההדרכה בספריית האוניברסיטה, באתר אינטרנט ובמקורות לרומנים אחרים (ראו בחלוקת השני של חוברת זו).

פגישה שנייה עם מדריך העבודה

בפגישה זו תציגו בפני המדריך את ראשוני הפרקים של העבודה, בביבליוגרפיה מפורטת וממצאים (אם מדובר במחקר אמפירי). המדריך יאשר את שהוצע בפניו או ידרשו תיקונים. כמו כן יחליט המדריך בפגישה זו אם ברצונו לראות טויטה של העבודה לפני הגשתה הסופית.

כתיבת העבודה

גם בשלב זה תעבדו באופן עצמאי, על פי הנקודות הסופיות שקיבלתם הפגישה עם המדריך. בסיום הכתיבה עליכם להעביר עותק אל מדריך העבודה ועותק למרכז ההוראה לצורך תיעוד.

פגישה שלישיית עם מדריך העבודה

זהי פגישה סינכום, שבה יציג המדריך את הערכתו לעבודה ולעתים יבקש תיקונים נוספים (המדריך לא ימסור לסטודנט באופן ישיר את ציון העבודה). בתום פגישה זו ישלח המדריך למרכז ההוראה את עותק העבודה שלו רשם את העורטני, וכן את ההערכה ואת הציון הסופי.

סיכום

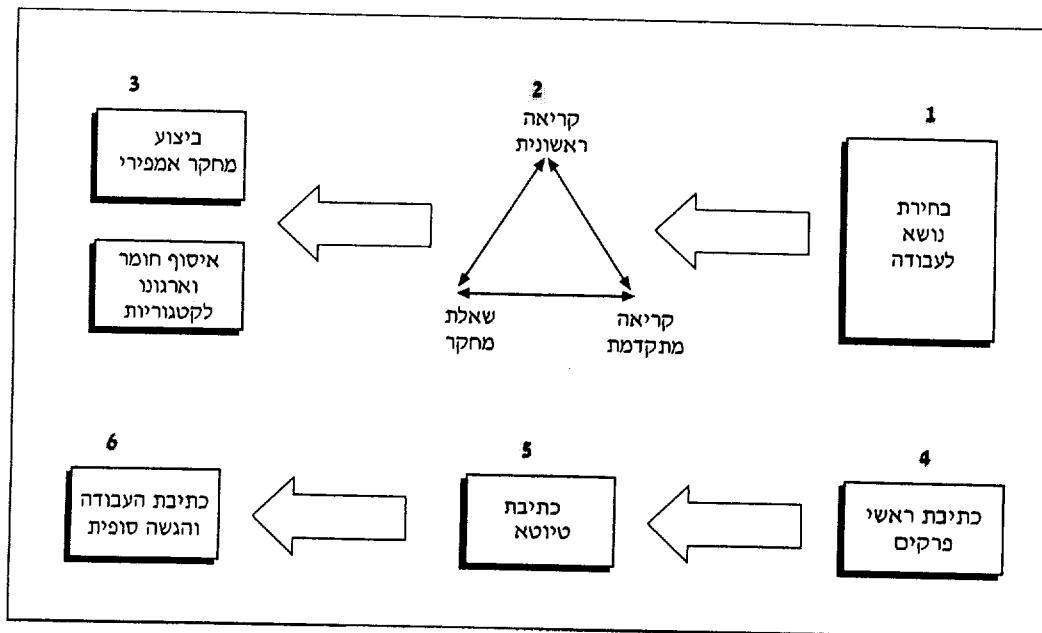
העבודה המתוקנת תעבור כמה הלי Ci בקרה אוניברסיטה הפתוחה, ובסיום יוזן הציון למחשב והעבודה המתוקנת תישלח אל הסטודנט יחד עם ההודעה על הציון הסופי, ועם טופס ההערכה שמילא המדריך.

סדנה לכתיבה עבודות סמינריוניות

המחלקה לסוציולוגיה, מדע המדינה ותקשורת מתעדת לפתח סדנאות לכתיבה עבודות סמינריוניות לתלמידים בשיתוף מרכז הסיווע האקדמי לתלמידים. נוסף על כך, ניתן לפנות לאנשי המרכז הפזוריים בארץ גם בשאלות הקשורות לארגון חומר לכתיבה עבודות סמינריוניות.

2. בחירת נושא העבודה

העבודה הסמינרונית מאפשרת לתלמיד להתעמק בסוגיה מסוימת, הקשורה לנושא הקורס. בבחירה נושא העבודה יש להתייחס לכמה מרכיבים: שדה המחקר, שאלת המחקר ושיטת המחקר.

2.1 שדה המחקר

העבודה אמורה לעסוק בשדה מחקר ותיאוריה אקדמי, לדוגמה: "מדיניות התרבות של ישראל", "פועלים זרים בישראל", "ענישה בבתי-הספר", "מוסדות התקשורות בישראל", "מדיניות רוחחה", "שיטות בחירה", "יחסוי החוץ של ארצות-הברית". על כל עבודה להתייחס לשדה מחקר כלשהו. כך, למשל, עבודה שענינה בחירות שמורות לילדים אינה בעלת ערך אקדמי אם לא נוכל למקם אותה במסגרת רחבה יותר כגון מגדר, יחסינו עדות בישראל, הבדלים בין-דוריים או כל שדה מחקר אחר.

2.2 שאלת המחקר

שאלת המחקר היא סוגיה הנכללת בשדה המחקר, ושבה אתם מתכוונים לעסוק בעבודתכם. כדאי לנתח את השאלה תוך שימוש במילוט השאלה שלහן: "**כיצד**" ו"**באיזו מידה**" – מילוט השאלה האלה יסייעו לכם לנתח שאלות מחקר הקשורות בתיאור תהליכי, תוצאותיהם ומידת השפעתם.

דוגמאות

כיצד נחקק חוק הקולנוע (אילו שלבים עבר החוק במהלך חקיקתו) ובאיזה מידת הוא השפיע על שוק הקולנוע בארץ?

באיזה מידת משפיעה מדיניות הגורושים של משרד הפנים על חיי היום-יום של פועלים זרים בישראל?

כיצד מצלחות קבוצות אינטרסנטיות לקדם את ענייניהן במשרדי הממשלה?

כיצד מפעלת מדיניות הממשלה בנושא רוחה בעירים שונות?

באיזה מידת ניתן להצביע על תהליכי דמוקרטייזציה מוסדית במוסדות לקשיישים?

"**מדוע**" – השימוש במילה "מדוע" מוביל אותנו לסוגים אחרים של הסברים.

א. הסבר סיבתי: מהן הסיבות לאירוע מסוים או לתופעה מסוימת.

דוגמאות

מדוע נכשלות נערות בלימודי מחשבים יותר מנערדים?

מדוע הצטמצמו הבעלוויות על תחנות הcablis בישראל?

מדוע אין מדיניות הממשלה משתנה בעקבות דעת הקהל?

מדוע הצליחה הטלויזיה הכתילתית דזוקא בקיובצים?

מדוע גברת היישענותה של ישראל על ארץ-הברית אחרי 1967?

ב. הסבר של כוונות: מה היו המטרות או הכוונות של האחראים לאירוע מסוים.

דוגמאות

מדוע בוחרים עורכי מקומותיים לעסוק בעניינים שאינם מקומיים?

מדוע מעדים מומדים לשרות ציבוריות להעסק יועצים שאינם בעלי מחויבות אידיאולוגית למפלגה בה הם חברים?

"**השווה בין...**" – עבודות רבות עוסקות בהשוואה בין תופעות ותהליכי הקשרים שונים.

דוגמאות

השוואה בין הנسبות האзорיות והركע האנתרופולוגי אשר הובילו את ארץ-הברית לפעולות לבנון ב-1958 וב-1982.

"מהו הקשר" – בעבודות המבוססות על שאלת כזו החוקר מבודד מספר מצומצם של משתנים ובודח את הקשר ביניהם.¹ אנו מבחינים בין משתנים תלויים לבתוי תלוים. במחקרדים ניסויים, משתנים בלתי תלויים הם גורמים שהחוקר משנה אותם באופן שיטתי ומבוקר כדי לבדוק את השפעתם על משתנה תלוי. ואולם, במדעי החברה, רק לעיתים רחוקות יש לחוקר שליטה כלשהי על המשתנה הבלתי תלוי, ולכן קשה ליהנות קשרים סיבתיים בין השניים.

למשל, אם רוצים להסביר את ההבדלים בין מידת שמירת השבת של אנשים שונים, אפשר לבדוק את הקשר בין משתנה זה (משתנה תלוי) לבין מידת הדתיות של האב (משתנה בלתי תלוי). שאלת המחקר תהיה: "מהו הקשר בין מידת הדתיות של האב לבין מידת שמירת השבת של צאצאיו בוגריהם?"² במחקר מסווג זה, שנועד לקבוע קשר סיבתי (כל שעולה דתיות האב כך עולה מידת שמירת השבת של צאצאיו בוגריהם) יש להגדיר את המשותפים במדוק ולחציג השערה על כיוון הקשר ביניהם.

דוגמאות

1. מהו הקשר בין מין למוטיבציה ללימודיו תואר שני בקרוב Mori בית הספר מסווגים שונים.

2. מהו הקשר בין עמדה פוליטית ועמדות כלפי תפוקוד התקשורות.

3. מהו הקשר בין מוצא ועדת לדפוסי הביקור בקרים צדיקים.

הגדרת **משתנים**. נוסף על הבדיקה בין משתנים תלויים ובלתי תלויים, אנו מבחינים בין הגדרה מילונית לבין הגדרה תכפיתית (אופרטיבית) של משתנים. הגדרה מילונית היא הגדרה הלקחה מלקסיקון או מילון, ואילו הגדרה תכפיתית של משתנים נגורת מן הפעולות שביצע החוקר כדי למדוד את המשתנים. הגדרה של דתיות מחייבת הגדרות מילוניות של מושגים כמו "מסורת", "חילוני", "דתי", "חרדי". אפשר להוסיף כהגדרה תכפיתית "דיזוק עצמי של הנשאלים".

השערת הקשר. במחקרדים מעין אלו נהוג גם לנ坂 השערות על כיוון הקשר בין המשתנים. השערה זו מנוסחת באחת שתי דרכים: קשר סיבתי (או גורם ל-ב) או מתאמי (כל-ש-א עולה בירוד; וכל-ש-א עולה בעולה; וכל-ש-א יורד בירוד; וכל-ש-א יורד בעולה).

¹ שימוש לב שאלת מחקר מעין זו יכולה להיות לעיתונים חלק מעבודה רחבה יותר העונה על שאלות כגון "יכיז משפיעים הורים על ילדיהם".

² שימוש לב כי בכך אנו מקטינים מחשיבותם של גורמים אחרים העשויים להשפיע על המשתנה התלי, כמו הסביבה שבה גור האדם, ההשכלה החילונית שלו ועוד, זאת על בסיס תיאוריה המייחסת לדתיות האב השפעה מרכזית על דפוסי מרכזיות על דפוסי התנהגות של צאצאיו בוגריהם.

2.3 בקרה על נושא העבודה

- בבואכם לבחור נושא לעובדה, בדקו אותו מושלוש בחינות לפחות :
- א.** האם ראוי להקדיש חיבור לנושא המוצע? לא כל נושא ראוי למאץ זה. חבל להקדיש זמן לחקירתו של נושא שחוק ובנאי, או נושא שאינו מייצג סוגיה חברתית ממשמעותית.
 - ב.** האם יש די ספרות מחקר, נתונים ומקורות שישיעו בכתיבה על הנושא המוצע? נושאים רבים הם אמנים מעניינים ולא-בנאים, אך אין ספרות מחקר מספקת העוסקת בהם, ולפיכך קשה לדון בהם במסגרת עבודה סמינריאונית, למשל "תרבות פנוים-פנויות באינטרנט".
 - ג.** האם אתם יכולים להתמודד עם הנושא? נושאים מסוימים עשויים להיות קשים ומסובכים מדי, או רחבים מדי בהיקפם, או לדרוש ידע מסוים, או שליטה בשפות. כך, למשל, אל תתחייבו למחקר המבוסס על שאלונים, אם אין לכם כל רקע בסקרים ובשיטות מחקר כמותיות. באותה מידה, אל תתחייבו לעובדה העוסקת בהיסטוריה של אמצעי התקשורות במדיניות ערבי, אם איןכם דוברי ערבית.

2.4 סוגי עבודות ושיטות מחקר

ניתן להציג על שני פרופילים של עבודות סמינריאיות אופייניות למחלקה לסוציאולוגיה, מדע המדינה ותקשורת.

עבודה עיונית

בעבודה מסווג זה, הנעשית בספריות ובררכיונים נוגע הכותב במגוון נושאים היסטוריים ותיאורתיים שאינם ניתנים לתצפית ישירה תוך הסתמכות על ספרות מחקר ועל מקורות ראשוניים כגון: תעוזות, מסמכים, סרטים, עיתונים ועוד. עבודה כזו נבחנת תיאורית כזו או אחרת לגופה, או מידת ישיותה ל蹶ה ההיסטורי מסוים.

דוגמאות

דפוסי סוציאלייזציה של בני-נוער בעידן הפוסט-מודרני
מידת האקטיביות של קהיל התקשורות בעידן האינטרנט
שינויים בתפיסה המדיניות הקולוניאלית של צרפת בעקבות מלחמת אלג'יר

עבודה אמפירית

עובדת כזו, להבדיל מעובדה עיונית, כוללת בניה עצמאית של מאגר נתונים לצורך חקר תופעה חברתית, הניתנת לתחזית ולמחקר, בה מתעניין הכותב.

שיטות איסוף הנתונים למחקר האמפירי המקובלות במחלקה לסוציולוגיה, מדע המדינה ותקשותה הן: סקר, ניתוח תוכן (כמותי ואיוכוֹתני), ריאיונות عمוק ותחזיות אטנוגרפיות. יש לבחור את שיטת המחקר הון בהתאם לנושא העבודה, והן בהתאם למטרות מחקריו שרכש הסטודנט בקורס המתקדם ובשאר הקורסים שלו³.

סטודנטים יכולים להשתמש בעבודתם בשיטות מחקר שלמדו בקורס "שיטות מחקר במדעי החברה" ובשיטות ובגישות שלמדו בקורס אחרים, כגון "מושגי יסוד ביחסים בינלאומיים", "מבוא לאנתרופולוגיה", "תקורת המונחים", "עיבודים מספרות לקולנוע", "תרבות, תקשורת ופנאי בישראל" ועוד. מכל מקום, עליהם לחשב מה תהיה שיטת העבודה, לוודא שהיא מתאימה לשאלת המחקר ולקבל את הסכמת המרכז והמדריך.

פירוט נוסף בנושא בחירת מדגם וכלי מחקר תמצאו בסעיף העוסק בכתיבת עבודה אמפירית.

דוגמאות מתוך עבודות סמינריוניות

שדה המחקר: טלוויזיה קהילתית.

שאלת המחקר: כיצד מספקת הטלוויזיה הקהילתית סוגים שונים של צרכים תקשורתיים שיש לחברו קיבוץ.

שיטת המחקר: ניתוח תוכני מגזינים של שני קיבוצים, כדי לעמוד על הצרכים התקשורתיים שתכנים אלו אמורים למלא, וריאיונות عمוק עם אנשי צוותי ההווידיאו של שני קיבוצים.

שדה המחקר: יצוג קבוצות מיעוט בתקשורת.

שאלת המחקר: כיצד הוציאו נשים בנות עדות המזרח בפרסומות בקולנוע בשנים 1999-1960.

שיטת המחקר: ניתוח סמיוטי של מדגם פרסומות מן השנים הניל', תוך התיחסות לפתרומים כמשלב ושפה, לבוש, תפkidים ועוד.

שדה המחקר: אמצעי התקשורת ואלימות ילדים.

שאלת המחקר: כיצד משפיעות תכניות אלימות בטלוויזיה על התנהגות ילדים הלומדים הגנה עצמית.

שיטת המחקר: תצפית משתתפת בחוגי קארטה.

³ ישנן עבודות שעשו בבחינת מקרי ביןימים מבחינות סוגן. בהמשך החוברת נציג בפניכם ארבעה מחקרים אמפיריים שנלקחו מדיסציפלינות שונות, שנעשה בהם שימוש בשיטות מחקר שונות. הם מוזמנים לעלול קדימה ולהתבונן: מחקר על ההתחרבות לכבלים (סקר); מקור שאלותת חברי הכנסת (ניתוח תוכן כמותי); ריאיונות על הוויות מלחמה (ריאיונות عمוק); הבניית המושג "טבע" (ניתוח תוכן איוכוֹתני). בספריו האוניברסיטה הפתוחה, כמו גם בעיתונים אקדמיים מוביילים, תוכלם למצוא עוד מאות דוגמאות.

שדה המחקר: ערביי ישראל והאינטיפאדה.

שאלת המחקר: באיזו מידה נטו ערביי ישראל ללחוץ חלק פעיל באינטיפאדה במהלך השנים, עד כמה הזדהו איתה ועל איזו מגמה פוליטית תוגבטים מرمזות (פלסטיניזציה או ישראלייזציה).

שיטת המחקר: סקירות ספרות מחקר ומקורות ראשוניים רלוונטיים.

שדה המחקר: ערביי ישראל.

שאלת המחקר: אילו התפתחויות חלו במדיניות ממשלת ישראל כלפי אדמות בבעלות ערביי ישראל בשנים 1950-1990.

שיטת המחקר: ניתוח תקנות, פסקי דין וספרות מחקר.

שדה המחקר: הביטחון הלאומי בישראל.

שאלת המחקר: האם מערכת המושגים האסטרטגיים בתפיסה הביטחון הלאומי בישראל לפני מלחמת המפרץ בשנת 1991 הייתה רלוונטית במהלך המלחמה ולאחריה.

שיטת המחקר: ניתוח הצהרות בעיתונות וספרות מחקר.

שדה המחקר: חינוך ותעסוקה.

שאלת המחקר: שאיפות תעסוקתיות של סטודנטים, באיזו מידה הן מתממשות?

שיטת המחקר: ניתוח כמותי של שאיפות תעסוקתיות של בוגרי אוניברסיטאות ושל מקומות העבודה שלהם בפועל.

שדה המחקר: אלימות.

שאלת המחקר: האם ערכיים דמוקרטיים מפחיתים את הנטייה של צעירים לאלימות?

שיטת המחקר: ניתוח כמותי של הקשר בין זיקה לערכיים דמוקרטיים לבין עמדות הצדדים באלים והשתתפות בפעולות אלימה בקרב בני נוער.

שדה המחקר: מושג הילדות.

שאלת המחקר: האם, ואיך, השתנה מושג הילדות מעבר מהעדין המודרני לעידן הפוסט-מודרני?

שיטת המחקר: ניתוח תוכן של כתבי-עת בנושאי גידול ילדים והורות. השוואת בין שנות ה-50-60 לשנות ה-90.

שדה המחקר: הורות.

שאלת המחקר: האם, ואיך, משנה הולדת ילדים את אופי הזוגיות בין ההורים?

שיטת המחקר: ריאיונות עם הורים צעירים על אופי הזוגיות לפני ואחרי הולדת הילד הראשון.

שדת המחקר: מגדר.

שאלת המחקר: האם הפרעות אכילה בגיל ההתבגרות הן תוצאה של תפיסות סקסיסטיות?

שיטת המחקר: ניתוח כמותי של תפיסות אסתטיות של הגוף של צעירות הסובבות מהפרעות אכילה, בהשוואה לתפיסותיהן של צעירות בריאות.

שדת המחקר: לאומיות.

שאלת המחקר: כיצד מוצג הערבי בספריו ילדים ובספרי לימוד?

שיטת המחקר: ניתוח תוכן כמותי ואיכותני של דמותה הערבי בספריו ילדים ובספרי לימוד.

3. קריית מקורות

יעון בספרות מחקר ובמקורות ראשוניים (תעודות, מסמכים, נתוניים) ילווה אתכם לכל אורך הכתת העבודה, החל מגיבוש הנושא עם מרכז ההוראה והמדריך ועד לסיום הכתיבה. עבודה סמינרונית באוניברסיטה הפתוחה מחייבת את הסטודנט להסתמך על מקורות רבים, בעברית ובספות אחרות, וכן לשאוף להגעה למקורות המעודכנים ביותר. לכן מומלץ מאוד להתחיל את החיפוש בכתב-עת או בספרים שהתפרסמו בשנה الأخيرة, ולהמשיך בחומר שהתרפסט מוקדם יותר.

להלן נפרוש לפנייכם את הדרכים המקובלות ביותר לאיסוף המקורות. עיקר החיפוש הביבליוגרפי של ספרים ומארמים נערך כ丢失ם באמצעות קטלוג הספרים הממוחשב "אלף" ובאמצעות מאגרי מידע ביבליוגרפי ממוחשבים.

3.1 קטלוג הספרים "אלף"

קטלוג הספרים "אלף" הוא קטלוג ממוחשב של רשות הספריות האוניברסיטאיות בארץ. "אלף" כולל את הקטלוגים של כל הספריות האוניברסיטאיות, וכן את הקטלוגים של כמה מספריות המכילות. בספריות האוניברסיטאיות מצויים פריטים מסוימים שונים: ספרים, כתבי-עת, ספרי יעץ, חומר אורקולי, עבודות גמר ועוד.

בעזרת קטלוג זה ניתן למצוא מידע על מספר המיוון של כל אחד מהפריטים המצויים בספרייה, המאפשר למצוא אותו על מדפסה; את פרטיו הביבליוגרפיים – שם הכותר, המחבר, ההוצאה לאור, שנת הפצתו והשפה; וכן את הנושאים שבהם עוסק הפריט. אפשר לבורר באמצעות מערכת זו אם פריט מסוים מצוי בספרייה, את מספר העותקים שלו,כמה זמן אפשר לשאול אותו, אם הוושאל ומתי יוחזר. כן תוכלו להיעזר בו כדי לחפש ספר בנושא המעניין אתכם.

באמצעות "הקטלוגים המאוחדים", המשותפים לכל הספריות הקשורות למערכת, אפשר לאמת את כל הספריות שבחן נמצא הפריט המבוקש. ניתן להתקשר לקטלוג "אלף" מסומי המחשב בספריות השונות, אך אם יש לכם גישה לאינטרנט, תוכלו לעיין בו גם בביתכם. אפשר להתקשר אל מחשב "אלף" באמצעות telnet דרך אתר האוניברסיטה הפתוחה, בכתב-תבת:

<http://www.openu.ac.il/Library/Virtual/virtual4.html>. באתר זה תמצאו גם הנקודות לשימוש המערכת.

שימוש לב: ההתקשרות למערכת "אלף" אפשרית לפי שעה רק בערב, בין השעות 18:00-00:00 בובוקר שלמחרת, ובסופי-שבוע – מיום שני שישי בשעה 00:13 עד יום ראשון 08:00.

האוניברסיטה הפתוחה פיתחה לומדה וחוברת הדרכה, שנועד לסייע לסטודנטים להכיר את דרכי השימוש ב" אלף", וכך לנצלו ביותר יעילות ולדלות ממנה מידע רב ככל האפשר. הלומדה מציגה מסכימים אינטראקטויים הדומים למסכי " אלף", המאפשרים לסטודנט לתרגל את כל הפעולות הנדרשות לקבלת המידע הדורש. השימוש בלומדה פשוט ואינו דורש כל ניסיון בשימוש במחשב. בחוברת תוכלו להיעזר בכלתכם בספרייה.

אם ברצונכם לקבל את הלומדה וחוברת, פנו למוקד הפניות והמידע בטלפון 03-6404040, והפריטים ישלו לביתכם.

3.2 מאגרי מידע ביבליוגרפי

הקטלוג " אלף" יסייע לכם, אם כן, לאתר ספרים רלוונטיים. אך מלבד הספרים, תזדקקו גם למאמרים. במאגר המידע " מפתח חיפה" נמצאים כל המאמרים בעברית שפורסמו בכתב-עת ישראליים ובעיתונות היומית בארץ. מאגר זה כולל מערכת " אלף", ואפשר לחפש בו מאמרים (בעברית) בנושאים מסוימים. הדרך על אופן החיפוש בו תמצאו בלומדה ובחוברת הדרכה. מאגר אחר של מאמרים בעברית (מלואים בתקצירים) הוא " מאגר מכון סאלד למדעי החברה והчинוך". כוללים בו מאמרים העוסקים בחברה הישראלית, שהתפרסמו בכתב-עת בארץ ובעולם. ניתן לגשת למאגר מידע זה דרך האתר הספרייה הווירטואלית (ראו להלן).

לצורך הכתנת העבודה יהיה عليיכם לקרוא גם מאמרים בלועזית שהתפרסמו בכתב-עת אקדמיים בעולם. מאמרים אלה יש לחפש במאגרי מידע ייחודיים לתחום. בספרייה הווירטואלית של האוניברסיטה הפתוחה תוכלו למצוא מאגרי מידע בתחום התוכן השונים, וכן אי-אלו כתבי-עת אלקטרוניים.

תוכלו לתרגל שימוש במאגרי המידע בכיתת המחשב באוניברסיטה הפתוחה ביום שני ורביעי בין השעות 00:00-16:00, וביום שישי מ- 09:00 עד 12:30. מספר הכיתה שבנה ערך התרגול באותו יום יופיע על לוח המודעות שבכניסה לבניין האוניברסיטה.

שירותי המידע המדענות בספרייה

צוות המידע של ספריית האו"פ עומד לרשות הסטודנטים המעניינים בעזרה ובהדרכה בחיפוש מידע. סטודנטים המתкосים בחיפוש מידע ובאיתור מקורות ביבליוגרפיים לצורך הכתנת עבודות סמינריוניות ופרו-סמינריוניות – בקטלוג "אלף" או במאגרי המידע השונים – מוזמנים להתקשר לטלי 351-6460303 ולקבוע מועד פגישה.

רשימת מאגרי המידע המוצאים בספרייה הוירטואלית של האו"פ

מאגר מכון סאלאד במדעי החברה

מאגר מידע של פרסומים במדעי החברה והחינוך, הכולל תקצירים של מאמרים העוסקים בחברה הישראלית שהתרפסמו בארץ וב בחו"ל משנת 1976 ועד היום. המאגר כולל גם מידע על ספרים וכן תקצירים של דוחות מחקר, הרצאות בכנסים ועבודות מחקר לתארים אקדמיים.

נושאי המאגר: חינוך, סוציאולוגיה, פסיכולוגיה, דמוגרפיה, רוחחה, קריימינולוגיה, עבודה, ניהול, מדע המדינה, תקשורת.

ERIC - Educational Resource Information Center

מאגר מידע שפותח ביחסות משרד החינוך האמריקני, הכולל את הספרות המקצועית בנושאי חינוך משנת 1982 ועד היום. במאגר תקצירים של ספרות מחקר ושל מאמרים מ-800 כתבי-עת, וכן תקצירים של דוחות, סקרים ספרים ומוסרים ועוד.

נושאי המאגר: חינוך, ייעוץ, תוכניות לימודים, מדעי החברה.

Academic Universe

במאגר אלף עיתונים, כתבי-עת ועלוני חדשות, המופיעים במלואם (full text).

נושאי המאגר: משפטים, חדשות כלכליות, אירופים שוטפים, חדשות מעולם העסקים.

NetFirst

במאגר רשימה של 55,000 אתרים אינטרנט שנמצאו מתאימים בספריות אקדמיות, הכוללים דפי web, קבוצות דיוון, קטלוגים של ספריות וככרכי-עת אלקטרוניים. מפתחי המאגר מיינו את האתרים לפי נושאים והוסיפו להם תקצירים. מפעילי המאגר מעדכנים את רשימת האתרים מדי שבוע, ובודקים את כתובותיהם ואת פעולתם התקינה של האתרים המופיעים בה.

מאגר מידע כללי בתחום מדעי הרוח, המדעים המדויקים, מדעי החברה, משפטים, פסיכולוגיה, אמנות, עסקים, חינוך, בריאות ועוד. במאגר תקצירים של מאמרים מ-300,2 כתבי-עת, ומאמרים המובאים במלואם מ-1,400 כתבי-עת.

Sociological Abstract

מאגר מידע הכולל ספרות מקצועית תיאורטית ומעשית מרחבי העולם, בסוציולוגיה ובתחומים קרובים, משנת 1974 ועד היום. במאגר מאמרים שהתפרסמו בשלושים שפות שונות, ב- 55 מדינות, והוא כולל תקצירים של מאמרים מכתבי-עת ; פרקי ספרים ועבודות מחקר ; הפניות לביקורות על ספרים, סרטים ולומדות ; ותקצירי פרסומים של אגודות מקצועיות שונות.

ArticleFirst

מאגר שבו כ-18 מיליון פריטים – חדשות, מאמרים ומכתבים מ-12,600 כתבי-עת מדיעים, משנת 1990 ועד היום. במאגר מופיעה גם רשימת הספריות שאפשר להזמין בהן בתשלום את כתבי-העת שבו התפרסם הפריט המבוקש. המאגר מתעדכן מדי ימים.

International Political Science Abstracts

מאגר המידע של האגודה הבינלאומית למדע המדינה. המאגר כולל תקצירים של מאמרים מכתבי-עת ומשנתונים שהתפרסמו ברחבי העולם משנת 1989 ועד היום. נושאי המאגר : תיאוריות פוליטיות, תהליכי פוליטיים, יחסים בינלאומיים, משפט ציבורי, משפט ציבורי בינלאומי ועוד. המאגר מתעדכן שלוש פעמים בשנה.

3.3 אתרים חשובים באינטרנט

להלן רשימה חלקית של אתרים אינטרנט שיש בהם מידע רב ו שימושי בנושאי הקורסים במחלקה לסוציולוגיה, מדע המדינה ותקשורת. דרך האתרים האלה ניתן להגיע להלן בספרות מחקר והן למקורות ראשוניים הרלוונטיים לכתיבת העבודות.

אתרי מוסדות ממלכתיים ישראלים

<http://www.gov.il>

"שער הממשלה". דרך אתר זה ניתן להגיע אל אתרי האינטרנט של משרדיה הממשלה. האתרים המומלצים הם אתר משרד ראש הממשלה (ובו נomics של ראש הממשלה, המופיעים במלואם, והודעות לעיתונות), משרד האוצר, משרד התקשורת ומשרד העליה והקליטה.

<http://www.knesset.gov.il>

אתר הכנסת. באתר מידע רב על חקיקה ודיןנים בכנסת, וכן קישורים למשדי המשלה ול גופים ציבוריים רבים.

<http://www.btl.gov.il>

אתר הביטוח הלאומי, הכולל תיעוד ומחקר של רבות מה פעילות של מוסד זה. באתר ניתן למצוא סטטיסטיות של מקבלי צבאות ומחקרים ופרסומים של המוסד.

<http://www.bankisrael.gov.il/firstheb.htm>

אתר בנק ישראל, שבו נתונים על כלכלת ישראל ועל שוק העבודה.

<http://www.itpolicy.gov.il>

אתר טכנולוגיות המידע של ועדת האינטרנט הממשלהית. הוקם כדי לספק מידע עדכני על מדיניות טכנולוגית. באתר מידע רב על הנושאים שבטיפול הוועדה, כגון אבטחת מידע, חקיקה בנושאי מאגרי מידע ועוד.

<http://www.mevaker.gov.il>

אתר מבקר המדינה, שDOI'חות המבקר מופיעים בו במלואם.

<http://www.cbs.gov.il>

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – מאגר מידע רב-היקף על ישראל, בתחום הכלכלה, החינוך, התרבות ועוד. במאגר מידע מעודכן על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מפקד האוכלוסין ועוד.

<http://www.court.gov.il>

אתר מערכת המשפט בישראל. באתר رسمي זה ניתן ללמוד על מבנה מערכת המשפט הישראלית, לקבל מידע על חוקים שונים ולהפוך במאגר של פסקי דין מוחשיים האחרונים.

אתרי מוסדות ממלכתיים זרים

<http://www.presidency.gov.eg>

אתר נשיא מצרים. באתר מוצגים פרופיל הנשיאות והעומד בראשה; חדשות עדכניות על ועידות, מפגשים ועוד; וארכיוון לאומי נשיא.

<http://www.pha.gov.ps>

אתר הרשות הפלסטינית כולל לאומי מנהיגים, מאמרים וחדשות מזווית הראויים הפלסטיני.

<http://www.nato.int>

אתר הבית של חברית הצפון-אטלנטית. מידע על הארגון ועל פעולותיו (כגון בbosnia ובעיראק), ארכיוון מסמכים, כתבות ותמונות.

<http://www.usis-israel.org.il>

אתר שגרירות ארצות-הברית בישראל. באתר מסמכים הנוגעים למדיניות ארצות-הברית בזירה הticaן ובמקומות אחרים בעולם, וקישורים למרכזי מידע בארצות-הברית.

<http://www.un.org>

האתר הרשמי של האו"ם, שבו מידע על הוועידות הבינלאומיות וארגוני האו"ם השונים, חדשות, מסמכים וגם קובצי קול.

אתרי תקשורת בישראל

<http://www.iba.org.il>

אתר הבית של רשות השידור בישראל. באתר מידע רב על המוסדות המנהלים את רשות השידור, על ארגון המחלקות ועל אגרת רשות השידור וחטיבתה. ניתן ללמידה ממנה רבות על ההשකפות והערכות המנהחים את קברניטי השידור הציבורי, וכן קישורים למידע ממהדורות חדשות.

<http://www.channel2.co.il>

אתר הרשות השנייה לרדיו ולטלוויזיה. באתר ניתן למצוא את ה"אני מאמין" של הרשות, מידע על מערכת היחסים בין הזכינים, את תקנון האתיקה שלה ועוד.

אתרים אקדמיים

<http://www.snunit.k12.il>

רשות אתרי חינוך ישראליים, הכוללת מאגרי מידע נרחבים וספרות וירטואלית במגוון נושאים.

<http://www.idi.org.il>

אתר המכון הישראלי לדמוקרטיה. באתר מידע רב על הארגון ופעלו, וכן קישורים לאתרים בישראל ובעולם העוסקים בסוגיות שונות מתחום מדע המדינה.

<http://www.tau.ac.il/jcss>

אתר המכון למחקרים אסטרטגיים אוניברסיטת תל-אביב. האתר כולל מאמרים אקדמיים בסוגיות אסטרטגיות וبيוחניות בזירה הticaן בכלל ובישראל בפרט. באתר גם קישורים לאתרים נוספים בנושא.

<http://www.tau.ac.il/peace>

אתר מרכז תמי שטיינמץ למחקרי שלום. באתר קישורים לתכניות העוסקות בكونפליקטים בעולם, פעולות של המרכז ופרסומים מטעמו.

<http://www.jdc.il/brookdale/bkd.html>

אתר מכון ברוקדייל. באתר מחקרים וניירות עדמה של המכון בנושאי קשיים, נוער בסיכון, עלייה וקליטה.

<http://www.icahdq.org>

אתר האגודה הבינלאומית לתקשורת. באתר מידע רב על האגודה וכן עיתונים נבחרים שלה.

<http://www.ict.org.il>

אתר מכון פLOSEHYIMER – אתר גדול ועשיר, העוסק בסוגיות הטרור במזרח התיכון. באתר מאמרים וקישורים רבים בנושא.

<http://israeliculture.miningco.com>

אתר המרכז מבחר גודל של אתרים העוסקים בתחוםי תרבויות שונים. באתר קישורים לארגונים העוסקים בתרבויות, וכן קישורים לפי מפתח נושאים.

<http://www.folklore.org.il>

אתר המרכז קישורים רבים בסוגיות של פולקלור, כולל מידע על אתרים ועל כנסים שנערכו בארץ בנושא זה.

<http://spinoza.tau.ac.il/hci/dep/philos>

אתר של החוג לפילוסופיה באוניברסיטת תל-אביב. מפתח לאתרים בעלי אופי פילוסופי באינטרנט, הכול מנוגני חיפוש לפי נושא, שם ועוד.

<http://www-lib.haifa.ac.il/www/subj/law/law.htm>

אתר של הפקולטה למשפטים באוניברסיטת חיפה, שבו קישורים לפי סיוג לאתרים העוסקים בנושאים משפטיים בישראל ובעולם.

<http://csf.colorado.edu/isa/ftgs>

אתר המרכז לתיוריה פמיניסטית ולימודי מגדר באוניברסיטת קולורדו. ניתן למצוא באתר תיעוד של פעילות המרכז בנושאים פמיניסטיים בשנות ה-90, וכן להשתמש במנוע חיפוש ייעודי של אתרים בראשת.

<http://bitbucket.icaap.org/cgi-bin/glossary/SocialDict>

מילון-לקסיקון מורחב, מקיף ועדכני, של מונחי הסוציולוגיה ומדעי החברה הקרובים.

<http://www.iversonsoftware.com/sociology>

עוד מילון-לקסיקון למונחי הסוציולוגיה, הכוול בשלב זה כ-301 מונחים.

<http://www.slonet.org>

באתר מופיעות כתבות העוסקות ביחסים הכלכליים בין מדינות מפותחות ומדינות מתפתחות.

<http://www.pscw.uva.nl/SOCIOSITE/TOPICS>

באתר קישורים לאתרים ומקורות העוסקים בכ-160 תחומיים בסוציולוגיה, וביניהםILDOT, נוער, משפחה, חינוך, מגדר ועוד.

<http://www.socsci.kun.nl/ped/whp/histeduc/index.html>

האתר כולל מספר גדול של קישורים לטקסטים, למחקרים, למכוני מחקר, לביבליוגרפיות, לארכיאונים, למידע על הוגים בתחום החינוך וכן לאתרים אחרים העוסקים בהיסטוריה של החינוך המאוחד, החינוך הרגיל וההשכלה הגבוהה.

<http://www.educacao.pro.br/entries.htm>

אנציקלופדיה וירטואלית בתחום הקמה. באנציקלופדיה רשימת ערכים שכתבו פילוסופים, סוציאולוגים וההיסטוריונים של החינוך, וכן רשימת ערכים האמורים להתווסף בעתיד.

<http://www.hull.ac.uk/children5to16programme>

פרויקט מחקר העוסק בהשכבותיהם, בעמדותיהם ובפעולותיהם של ילדים ביחס למגון גורמים בחברה בת-זמננו. בין היתר תמצאו מחקרים העוסקים בעוני וביילדות, בילדים פליטים, בילדים עובדים ובעמדות ילדים ביחס למעורבות הורים בחינוך.

<http://www.britanica.com>

אתר הכולל את ערכי ה"אנציקלופדיה בריטניקה" וכן קישורים לאתרי אינטרנט אחרים בתחום דעת שוניים.

<http://hypatia.ss.uci.edu/democ>

אתר המרכז ללימוד דמוקרטיה באוניברסיטת קליפורניה. האתר מציע ספרייה וירטואלית בנושא הדמוקרטיה ווסףה של מאמרים, שחלקם מופיעים במלואם העוסקים בהיבטים שונים של הדמוקרטיה.

<http://www.sosig.ac.uk>

מנגנון חיפוש של אתרים בראשת, העוסקים בתחום השוני של מדעי החברה.

<http://members.iol.co.il/orient>

אתר העוסק במדיניות התקשורתיות של ישראל. באתר קישורים לאתרי מדיניות תקשורת בארץ ובעולם.

אתרים הכוללים מידע שהתפרש באמצעות התקשות

אתרים ישראליים

<http://images.maariv.co.il>

דף הבית של עיתון "מעריב", המאפשר חיפוש חופשי בארכיון, החל מ吉利ונות שנות 1999.

<http://www.haaretz.co.il>

מאנגר המידע של עיתון "הארץ", שבו גיליונות העיתון משנת 1994 ואילך. החיפוש כרוך בתשלומים.

<http://www.third-ear.com>

קטלוג חנות סרטי הוודיאו "האזור השלישי", שבו 15,000 סרטים, הממוינים לפי נושאים.

<http://www.israelnews2.co.il>

אתר חברת החדשות של ערוץ 2, שבו מהדורות חדשות שלמות וארכיון.

<http://new.globes.co.il>

אתר "גLOBס", עיתון העיסקים של ישראל, כולל ארכיון העומד לרשות המנוויים (לא תשלום).

<http://www.jpost.com>

ארכיון ה"ג'רוזלם פוסט" מאפשר חיפוש מידע בתקצيري מאמרים שהופיעו בו. גם כאן, צפיה במאמרים המלאים כרוכה בתשלומים.

<http://ynet.co.il>

אתר האינטרנט של העיתון "ידיעות אחרונות". מכיל מספר רב של מאמרים שפורסמו במהלך השנה האחרונות.

אתרי תקשורת זרים

<http://nytimes.com>

אתר העיתון המכיל קישור לארכיון ה"ניו-יורק טיימס". מאפשר חיפוש חופשי בתקצירי מאמרים שהתפרסמו החל משנת 1996. צפיה במאמרים המלאים כרוכה בתשלומים.

<http://www.cnn.com>

אתר ה-CNN המכיל ארכיון המאפשר חיפוש חופשי בתוכני רשות השידור.

4. התוויתת מבנה העבודה

במהלך קריית ספרות המחקר וההתקנות אחר הנתונים והמקורות הראשונים התחילו לגash את ראש הפרקם של העבודה תוך בחינה מתמדת של היחס בין שאלת המחקר שניסחtem. יתכן ותגלו כי יש צורך לשנות או לעדכן את שאלת המחקר, במקרה שכזו חובה عليיכם להיוועץ במדריך העבודה.

ראשי פרקים

כתיבת ראש הפרקם תשיע לכם מトווה כללי של העבודה כבר בשלב מוקדם. יש להניח שראש הפרקם שתחברו בשלב זה ישתו פעמים אחדות במהלך העבודה; לפיכך, אל תיכנסו לפירוט רב מדי. ניסוח ראש הפרקם הוא לעתים תחילה גמיש ומתרמש. במקרים רבים, ראש הפרקם לובשים את צורתם הסופית רק עם השלמת המחקר.

שימו לב, כי זהה תחילתו של תחילה שיימשך לכל אורך הכנת העבודה. ראש הפרקם שתכתבו יבטאו את התפישות הראשונות שגביהם נושא. בשלב הבא ינחו תפישות אלה את איסוף חומר המהוות וספרות המחקר.

מניסיוננו, אנו יכולים להבטיחכם נאמנה כי ארגון החומר לפי ראש הפרקם כרוך לעיתים קרובות בהתקינות קשה, וכי הוא משתנה שוב ושוב במהלך העבודה, עד להתגבשותה בצורתה הסופית.

בcotבכם את ראש הפרקם, זכרו את ההנחות שללן:

א. עלייכם לפרק את הנושא למרכיביו ההגוניים. כוורת העבודה אינה יכולה לשמש גם כאחד מראשי הפרקם.

ב. על ראש הפרקם לכט את הנושא שבחורתם ופרק את הנושא הזה.

ג. על ראש הפרקם לכט את הנושא כולם.

ד. על ראש הפרקם להיות צמודים באופן הדוק לשאלת או לשאלות המחקר.

ה. על כל ראש הפרקם להיות במעמד שווה, ככלומר, ראש פרק אינו יכול להיות סעיף של ראש פרק אחר. (МОבן שראשי הפרקם יכולים לכלול סעיפים משנה).

ו. יש להימנע מרישי פרקים צולבים (ראשי פרקים שתוכניהם חופפים).

ראשי פרקים לעבודה בנושא "הمسגרות החברתיות של בילוי הפנאי אצל קיבוצניקים בשנות העשרים לחייהם".⁴

- א. מפגשים ופעילות תרבות עם חברים
- ב. מפגשים ופעילות תרבות עם בן- הזוג והילדים
- ג. מפגשים ופעילות תרבות עם המשפחה המורחבת
- ד. צריכת תרבות בלבד

בעבודה זו בחר הכותב לארכן את החומר על פי המסגרות החברתיות שהאדם משתמש אליהן. אפשר לנתח את דפוסי בילוי הפנאי של קיבוצניקים גם על פי מבנים אחרים, כגון המיקום הפיזי של צריכת התרבויות – בתוך הבית או מחוץ לו, או, לחלופין, בתוך המשק או מחוץ לו. אך יש להזכיר מעירובים. יהיה זה מבלבם גם נסיף לראשי הפרקים שלמעלה את ראש הפרק "צריכת טלוויזיה אצל קיבוצניקים", כיוון שפעולות זו יכולה להיות בכל אחת מהמסגרות החברתיות הנזכרות. ראש פרק שעוניינו "ישועות העבודה של הקיבוצניקים" אולי נוגע באופן עקיף לנושא העבודה, אך איןנו צמוד באופן ישיר לשאלת המחקר.

קיימים דגמים רבים לכתיבה עבודה. להלן נציג בפניכם דגם לכתיבה עבודה עיונית, ובסייף הבא נציג דגם כתיבה לעבודה המבוססת על מחקר אמפירי עצמאי. בספרות המומלצת תמצאו דיוון רחב ועמוק יותר בדגמים אלה.

⁴ דוגמא זו מציגה ראשי פרקים לקטע מהעבודה בלבד. קודמים להם מבואות תיאורתיים שעוניינים "פנאי" ו"קיבוץ".

5. מבנה העבודה: עבודה עיונית

שער

គותרת העבודה מציגה בפשטות את הרעיון המרכזי של העבודה.

האורך המומלץ לכותרת הוא 10-12 מילים.

על הכותרת לכלול את הסוגיות בהן מתמקדת העבודה למשל:

"גישות חדשות במחקר המשפחתי הפוסט-מודרנית"

"אינטרנט וטלזיה ככלי שיח פוליטיים"

"יחסים ישראלי-צרפתים בשנים 1956-1967"

מתחת לכותרת יופיעו שם המחבר, מספר תעודה זהות שלו, כתובתו ומספר הטלפון שלו, שם הקורס שבמסגרתו נכתבת העבודה, שם המדריך ותאריך הגשת העבודה.

מבוא

במבוא عليיכם להציג את נושא העבודה, את השיקולים שהביאו אתכם לבחרור דוקא בנושא זה, את שאלת המחקר ואת שיטת העבודה שבה בחרתם כדי לענות על שאלה זו. רצוי לכתב את המבוא רק לאחר עיון במקורות ובספרות המחקר הרלוונטי, ולאחר מכן לכתב מותוña ראשוני לפרק העבודה. לעיתים כדאי להמתין אפילו עד לאחר כתיבת פרק הסיכום. היקף ראוי של המבוא הוא 5-10% מכלל העבודה.

גוף העבודה

את גוף העבודה יש לארגן לפי ראש הפרסקים שהתוויותם לכם. כאמור, על ראשי הפרסקים לסתות את היבטיה השונות של הסוגיה שהציגתם. להלן כמה עקרונות שיסיעו לכם בכתיבת בהירה של עבודותכם:

א. במהלך הכתיבה יתחלקו ראשי הפרסקים שתכונתם לסעיפים ולפסקאות, וכל פסקהanca לכמה משפטים. שאלו את עצמכם אם כל משפט שאתם כתובים משרת בדרכו לשמי את הפסקה, את הסעיף וראש הפרק ואת נושא העבודה בכללות. יש להימנע מהביאה לעבודה ספרות מחקר שאינה נוגעת ישירות בנושא העבודה, או קטעים מתוך מאמריהם או ספריהם שאינם רלוונטיים.

ב. דרך מומלצת לארגן חומרם בתוך פסקאות היאקשרם להיגד או להצהרה המצויה בפסקה. כתיבת הפסקאות בדרך זו דומה לפסיפס, כאשר משפט המפתח של כל פסקה קובע את הטענה המרכזית שבת, ושאר המשפטים מתיחסים אליה. לעיתים אפשר להשתמש במפורש בביטויים ובהגדים כמו:

"בניגוד ל..."

"לעומת זאת..."

"דוגמת..."

"דוגמה אחרת היא..."

"הדבר מחזק את טענתו כי..."

"קיימים ממצאים סותרים שלפיהם..."

"היבט אחר של אותה סוגיה הוא..."

גם אם אין משתמשים בהיגד המחבר בין המשפטים, חשוב שהקורא יבין מהו היחס בין האמרות השונות שבפסקה (חיזוק? דוגמה? סתירה?).

ג. בעבודות המשלבות בין ספרות מחקר למקורות ראשוניים, יש להבחין היטב בין המקורות הראשוניים המצוטטים בעבודה (למשל: תעוזות ומסמכים), לבין ספרות המחקר, המכילה פרשנויות, עמדות והשპנות של חוקרים, המתבססת גם היא על מקורות שכאלו. לעולם אין להציג את הנחותיהם ועמדותיהם של חוקרים כאילו היו עובדות.

ד. יש להימנע מכתייבת נורמטיוית ושיפוטית, כגון "מן הרואין היה שבן-גוריון לא יפעל בדרך זו". עם זאת, בסיקום העבודה ניתן להוסיף למסקנות ממך הערכתני, ובלבד שיש לו סימוכינים עובדיתיים בגוף העבודה.

סיכום

בסיכום יש להביא את עיקרי המסקנות שאלייהן הגיעו בעבודתכם. על המסקנות לשקף את הנושאים שנידונו בהרחבה בעבודה ולהציג, במידת האפשר, כיוונים נוספים להתבוננות ולמחקר. היקפו של הסיכום לא עליה על 5%-10% מכלל העבודה.

6. מבנה העבודה: מחקר אמפירי

שער

ראו בסעיף הקודם.

מבוא

המובא שבתחילת העבודה מציג את הרקע התייאורטי לעריכת המחקר ואת שאלת המחקר. תחילתה עלייכם להציג בקצרה את הספרות הקיימת **בשזה** המחקר של העבודה (כגון: אקלים ה氣候, יחסם מושל ותקשורת, ניועות תעסוקתית, יחסיו הורים וילדים) **את שאלת** המחקר שלכם, ואת השערת המחקר⁵. הצגת הספרות המחברת תיעשה בדרך דומה זו המאפיינת עבודות עיוניות (התמקדות בעיקר, הצגת הקשרים בין דברי החוקרים). התקפו הרاوي של המובא הוא 10%-5 מכלל העבודה.

שיטת המחקר

בעבודה אמפירית מוקדש פרק נפרד לשיטת המחקר. מטרת פרק זה היא לשכנע את הקורא בתוקף וב邏輯יות של הממצאים שיווקו על ידי כלי המחקר שנבחר (סקר, ריאיוניות, ניתוח תוכן וכד'). פרק זה יתאר את המדגם, את כלי המחקר ואת הליך המחקר.

מדגם

"מדגם" מכיל פרטים המשמשים דוגמה לכל והמלמדים על טיבו של הכלל. במדעי החברה, המדגם כולל בדרך כלל את בני-האדם שנבחרו להשתתף בסקרים, ריאיונות או בתצפיות, או את הטקסטים שנבחרו לצורך ניתוחו. על כתוב העבודה להסביר מדוע המדגם הוא מייצג. במקרים אחרים, על פי אילו קритריונים אסף את הנתונים שברשותו. בכך ישכנע את הקורא בתוקפם של ממצאי העבודה.

אם המדגם הוא של בני-אדם, יש לציין כמה בני-אדם השתתפו במחקר, כיצד נבחרו, מהם ומה מאפיין אותם. כאן יש לתארם באמצעות משתנים דמוגרפיים רלוונטיים למחקר: מין, גיל, מקום מגוריים, שייכות אתנית, לאום, השכלה, מקצוע, מצב בריאותי וสภาพ אם.

אם המחקר מבוסס על ניתוח של תכנים, עלייכם להבהיר כיצד צגתם את התכנים ומהו ההיגיון העומד מאחורי הדגימה.

⁵ השערת המחקר היא השערה לגבי אופי הממצאים או הקשרים בין המשתנים, בהתבסס על ספרות המחקר הקיימת.

כלי המחקר ותליך המחקר

כלי המחקר הם סקרים, ראיונות עמוק, כלי ניתוח תוכן וכל אמצעי אחר שהחוקר השתמש בו. במקרים רבים החוקר מתאר גם את מהלך ביצוע המחקר, בעיקר כאשר יש בתיאור זה כדי ללמד על משמעות הממצאים או על תקופות. להלן דוגמאות אחדות לתיאור כלי המחקר והליך המחקר.

דוגמאות

במחקר שבחן את משמעותו של המעבר לכבלים בישראל.

"פרישת הcabלים ברחבי ישראל לא נועתה בבת אחת. בעלי הזכיון הניחו את התשתיות באופן הדרגי שכונה אחר שכונה... מצב זה אפשר מעקב אחרי מדגם של משפחות לפני ואחרי ההתחברות (קבוצת הניסוי), והשוואה לקבוצת ביקורת שנדגמה מתוך אזורי תואמים שבהם טרם הונחה תשתיית cabלים... המדגם נבחר משכונות באזורי המרכז ובאזור חיפה שייצגו אזורי מעמד סוציאו-כלכלי נמוך, בינוני וגובה. מכל אזור כזה נבחרו שתי שכונות, האחת שיועדה להתחבר (ואכן ההתחברה) ואילו השנייה שלא יועדה להתחבר (ואכן לא ההתחברה) במהלך המחקר. מכל אחת משש השכונות נדגנו באופן מקרי 30 משפחות (לפי מדריך הטלפון ועל פי רשימת הרחובות של אזורי הדגימה)".⁶

"...החוקרים רואינו באמצעות שאלון מוכנה שרובו شاملות סגורות... הראיונות בוצעו בבית המשפחה וארכו כ-30 דקות למראין. לנבדקים הוסבר כי מטרת הסקר לבדוק את נוהלי הצפיה בטלוויזיה ואת העדפות הצופים בתחום זה. בין הנושאים שנבדקו בשאלות סגורות היו הרגלי צפיה... העדפות תכנים... ועמדות כלפי צפיה... הראיונות הראשונים בוצעו במהלך 1992, כאשר כל בתיה הבודקים טרם חוברו לכבלים. גל הראיונות השני בוצע בסוף 1992 ותחילת 1993 בסוף 1993 רואינו החוקרים בשלישית...". (עמ' 600-601)

במחקר שבחן סיורי חיים של גברים ישראלים במלחמת יום כיפור.⁷

"נבחנו 63 סיורי חיים של גברים שלחו במלחמת יום הכיפורים במהלך שירות החובה שלחם... כל הנבחנים היו יהלונים, עירוניים, בעלי השכלה גבוהה ובני מעמד בינוני: הפיקוח על משתנה הדת, מקום היישוב, ההשכלה והמעמד באמצעות החזקותם קבוע הפיק מדגם המיציג קבוצה חברתית שמנתה מגייסת החברה הישראלית את עיקר האליטה החברתית שלה".... סיורי החיים הופקו באמצעות ראיונות עמוק פتوחים. בריאיון כזה מתפתחת דינמיקה שונה בכל מפגש... המפגש החל בדרך כלל בכך אני מספרת באופן הכללי ביותר על מטרת המחקר, מבלי לתת למראין כל מידע שיגרום לוקשר את המחקר לנושא המלחמה; זאת, כדי למנוע את התמקדות החוקרים דווקא

⁶ ג. ויימן, "להתחבר לכבלים: מחקר על משמעותו של המעבר לטלוויזיה רב-ערוצית בישראל" בתווך,

ד. (עורץ), אמצעי תקשורת המונים בישראל, (תל-אביב, האוניברסיטה הפתוחה 1998), ע"ע 597-611.

⁷ ע. לומסק-פדר, "המשמעות האישית של חוותות המלחמה: סיורי חיים של גברים ישראלים", מגמות ל"ח (1996), ע"ע 48-73.

בנושא זה. את המחקר הצגתי בשלב זה של הראיון כמחקר העוסק בגברים שנולדו בתחילת שנות ה-50... לאחר הצגת הנושא נשאל הנחקר סדרת שאלות סגורות על נתוני רקע בסיסיים הקשורים לבית הוריו ולמצבו החברתי כיום. בשלב השני של הראיון ביקשתי מהמרואין לתאר ללא שאלות מוחנות, באופן חופשי ועם התערבות מזערית מצד', את מסלול חייו... לאחר שהמרואין סיים... החל בשלב השלישי, הפעם, של הראיון...” (עמ' 54)

במחקר שבדק את מקור השאלות ששואלים חברי נסח⁸.

”הבדיקה האמפירית מתყנחת ל- 4,682 שאלות אשר הוגשו במושב השני של שבע הכנסות הראשונות של ישראל. המושב השני נבחר משום שזו תקופה השגרה של המוסד, זמן שאינו קרוב מדי לבחירות שהיו או יהיו, וכן סביר להניח שהפעולות הפרלמנטריות פטורה מלחצים פוליטיים האופייניים למתח הבחירה...”

”...תחליה אוביחנו על פי מקורן שלושה סוגים של שאלות: שאלות נדרות כל מקור, דהיינו שאין בהן ציון למקורו בלבד; שאלות המבוססות על אמצעי תקשורת הממוניים; ושאלות בחן מזוכרים גם מקורות אחרים, על פי רוב אמצעי תקשורת בין אישיים – כגון שיחות, מפגשים ומכתבים או מקורות מוסדיים אחרים – כגון פרסומים סטטיסטיים או תזכירים פנימיים.” (עמ' 509-510)

במחקר שבדק את משמעות המושג ”טבע” בעיתוני החברה להגנת הטבע.

”שיטת המחקר שננקטה הייתה ניתוח כרונולוגי של גיליות טבע וארץ. שיטה זו נבחרה כדי לעמוד על שינויי היסטוריים בתפיסות המושג ”טבע”....גיליותו של טבע וארץ הגיעו לאור בתקופה שבין סוף 1959 (עת פרסום הגילון הראשון) לתחילת 1994 (עת פרסום הגילון האחרון)... לצורך המחקר נקרו כל המאמרים, הכתבות והמדורדים בכל אחד מ-16 הגיליות תוך התמקדות באופנים השונים שבהם הוצגו והובנו המושגים ’טבע’ ו’תרבות’.” (עמ' 602).

ממצאים

בפרק זה עלייכם להציג את ממצאי המחקר. אין לנתח כאן את משמעות הממצאים והשלכותיהם, אלא להביעם כפי שהם. במחקרם ממוקמים רצוי לצרף לוחות, טבלאות, תרשימים וגרפים הממחישים את הממצאים באופן חזותי.

דוגמאות (מן הממצאים שהוצעו לעיל)

במחקר ”ההתחברות לכבלים”:

”האם ההתחברות לכבליםגדילה את הזמן המוקדש לצפייה בטלוויזיה ואם כן על חשבון אילו פעילויות אחרות? לפני החיבור לכבלים היה זמן הצפייה הממוצע שעה

8 ד. כספי, ”השפעתם של אמצעי תקשורת הממוניים על ניסוח סדר היום של הכנסת”, בתוך ד. כספי (עורך), אמצעי תקשורת הממוניים בישראל (תל-אביב, האוניברסיטה הפתוחה, 1998), ע”ע 507-521.

9 ד. אריאלי, ”הבנייה התרבותית של טבע, המקורה של החברה להגנת הטבע בישראל”, מגמות ל’יח 189-206, (1996), ע”ע 206.

שלושים וארבע דקוט בקבוצת הניסוי, ושעה ארבעים ושלוש דקוט בקבוצת הביקורת....בבשווות זמן הצפיה ליום לאחר ההתחבות לכבלים זהה שלפניה נמצאה עלייה ממוצעת של 45 דקוט בקבוצת הניסוי, בעוד שבקבוצת הביקורת השני בתקופה המקבילה אינו ממשועoti (8 דקוט). "(עמ' 260)

במחקר "סיפור החיים":

"רוב המספרים, קרביים ולא קרביים כאחד, תופסים את המלחמה כחויה משמעותית אשר מקבלת בולטות בסיפור החיים, אך בד בבד כחויה שלא ערערה את הידע המובן מאליו של המספר על עולמו." (עמ' 54)

במחקר "מקור שאילתות חברי הכנסת":

"הנתונים מASHIM את ההשערה הראשונה: עם חלוף השנים החל עלייה מתמדת בשיעור הסטטוכותם של חברי הכנסת על אמצעי תקשורת החמוניים - מ 8% בכנסת הראשונה, ליותר ממחצית בכנסת השביעית." (עמ' 11)

במחקר "משמעות המושג 'טבע':

"הטבע מופיע לעיתים כניגוד לתרבות, ולעתים הוא עצמו תרבות. משמעויות הזיקה לטבע מתחלפות מהשתלנות וכיבוש (באופנים שונים) לשאייה לשימורו או להתמזגות אליו... ניתוח הטקסטים העלה שחל שינוי במושא השיח העיקרי עם מעבר הזמן..." (עמ' 192).

דיון

לאחר פרק הממצאים, מגעתו של פרק הדיון. פרק זה עוסק בפירוש תוצאות המחקר האמפירי ובהערכתן, תוך בדיקת התאמתן לשאלת המחקר שהוצגה במבוא. הדיוון מתיחס, בדרך כלל, לשושא היבטים:

א. סיכום תוצאות המחקר. הסיכום בודק את מידת ההלימה בין ממצאי המחקר לבין ההשערות שהוצעו בראשיתו. מובן מאליו שכאשר מידת ההלימה גבוהה, חלק זה יכול להיות קצר ותמציתי. לעומת זאת, כאשר קיימים פער או סתייה בין ההשערות לבין הממצאים, יש צורך להסבירו.

ב. בחינת הדמיון או השוני בין ממצאי המחקר הנוכחי לבין ממצאים של מחקרים אחרים. אם יש שוני בולט בין הממצאים, יש לנסות להסביר אותו ולזהות את שורשיו.

ג. מסקנות והשלכות, תיאוריות ויישומיות כאחד, העולות מן המחקר. יש לעמוד על ההשלכות והמסקנות העולות באופן ברור ממצאי המחקר, תוך התחשבות בהליך המחקר. יש להימנע ממסקנות ספקולטיביות, שאינן מבוססות די הצורך.

דוגמאות (מן המחברים שהוצגו לעיל)

במחקר "ההתחברות לככליים":

"ממצאיו של מחקר זה מצביעים על שינויים בתרבויות הפנאי הישראלית, שנבעו מן המעבר לטלוויזיה מרובה ערוצים... מרביתם של שינויים אלה נרשמו גם בחברות אחרות... אך הם היו מותנים יותר מאשר בישראל. בהולנד, למשל, לעומת כמות הצפייה הממוצעת מ- 105 דקות ביום (ב- 1980) ל- 140 דקות (ב- 1986), לאחר ההתחברות לככליים במהלך השנים 1980-1984). (עמ' 607)

במחקר "סיפורי חיים":

"ניתות הרלוונטיות הפרשנית של המלחמה בסיפוריו החיים של החיילים הישראלים מלמד כי המלחמה מוצגת כחויה המונומלת אל תוך החיים וזאת בניגוד לגישה הרווחת בספרות העוסקת בהשפעת המלחמה על לוחמים משוחררים... לפי קודים של התרבות הישראלית ההטמודדות עם חווית המלחמה היא תפקוד ראוי כshedaber במלחמה והיעדר השפעות כשהזורים הביתה." (עמ' 64-65)

במחקר "מקור שאילתות חברי הכנסת":

"האסכולה של "קביעת סדר היום" מבלייה בעקיפין את משקלם של אמצעי תקשורת החשובים בתחום העיצוב של דעת הקהל. הנזונים אשר הוצגו במחקר זה מלמדים, שאמצעי תקשורת החשובים מצלחים להכתב, גם למערכת הפוליטית, סוגיות לדין ולהכרעה." (עמ' 517-518)

במחקר "משמעות המושג 'טבע':

"ניתות הטקסטים מ'טבע' וארץ' מצביע על כך שטבע אינו מושג אובייקטיבי ואוניברסלי כפי שגורסאות תיאוריות מטריאליסטיות... אלא מושג סובייקטיבי ותלוי תרבויות. היחס שתואר בין 'טבע' לתרבות' אינו יחס של ניגודים כפי שתואר לעיתים בספרות... וגם לא של שני סדרים שונים המקיימים ביניהם יחס היררכי או דיאלקטי כלשהו. ניסיתי להראות שאפשר לנתח את יחסם של בני-האדם אל טבע כהמצאה, או כדיון סימולי." (עמ' 202)

7. שימוש במקורות

כל התייחסות למקור צריכה להיות מעוגנת בהפניה בבליאוגרפיה. התייחסויות למקור נחלקות לשני סוגים:
א. בוגף העבודה. ניתן לציין את המקורות בגוף הטקסט או באמצעות העורות שלו.
ב. בראשימה הבליאוגרפית שבסוף העבודה.

הפניות בוגף הטקסט

בוגף הטקסט מופיעים שם המחבר ונתן הפרטם של המקור המקורי, ואילו בראשימה הבליאוגרפיה מופיעים כל הפרטים הדורשים לזיהוי המקור, בהתאם לכלים שיובאו בהמשך. ארגון כזה מאפשר לקורא חן לקרוא את הטקסט ברצף מבלי להתעכב על הפניות ארוכות, והן לאתר את המקור בראשימה שבסוף החיבור, תוך הסתייעות בשם ובנתן הפרטם.

דוגמה

"תפיסת המלחמה כחויה "נוורמלית" המשלבת במהלך החיים ללא כל "רעש" מבטאת את מרכזיותה בהוויה הישראלית. פרשנותם של החוקרים למלחמה היא ביתוי למה שקיירלינג (1993) מכנה 'מיליטריזם אזרחי' או 'מיליטריזם קוגנטיבי'. זהו מצב שבו בני החברה מקבלים כਮובן מאליו את מרכזיותה של המלחמה בחים ואת היסוד השגרתי שבה. הציפייה שלמלחמה תתרחש במקודם או לאחר מכן היא חלק מן התודעה הקולקטיבית והאישית כאחת, עד כי יש המגדירים את תהליכי השלום בהקשר התربותי הזה כטרואה" (Bar-Or, 1993).¹⁰

מקור עם מחבר אחד

במקרה זה יש לציין את שם המשפחה של המחבר ואת שנת פרסום החיבור. אם שם המחבר הוא חלק אינטגרלי של משפט, תיכתב ההפניה כך:

"טוכמן (1972) מiftah at..."

לחלוין, ייכתבו שם המחבר ונתן הפרטם בסוגרים, כשפטייק מפריד ביןיהם:

"מייפוי מקובל של חדשות הוא ל'קשוט' ול'רכות' (טוכמן, 1972)."

אם מתיחסים למקור אחד יותר מפעם אחת **באותה פסקה**, יש לציין את שנת הפרסום רק בפעם הראשונה:

"מייפוי מקובל של חדשות הוא ל'קשוט' ול'רכות' (טוכמן, 1972). טוכמן הציעה גם "מייפוי-משנה..."

מקור אחד עם שני מחברים ויתר

אם מקור שני מחברים, יש להזכיר את שניהם כל אימת שמצינינם את המקור. אם למקור שלושה, ארבעה או חמישה מחברים, יש להזכיר את כולם בפעם הראשונה שמצינינם את המקור. בפעמים הבאות די להזכיר את המחבר הראשון, בתוספת "ואחרים" (בלועזית "et.al"), כך:

בפעם הראשונה: "כ"ץ, האז, ויץ, אדוני ושי (2000) מצאו ש... ולאחר מכן: "כ"ץ ואחרים (2000) מוסיפים ש..."

באנגלית, כאשר שני שמות מחברים מופיעים בטקסט השוטף, הם מקושרים בעזרת המילה "and" ("and Cohen 1991" Levi and Cohen טענים כי...").
כאשר השמות מופיעים בסוגרים, יש לחבר אותם באמצעות הסימן &. לדוגמה:
"מצוא זה עולה בקנה אחד עם מחקרים נוספים שנערכו בתחום" (Levi & Kahana, 1998).

מחברים מוסדיים

במקרים מסוימים, המקור הוא פרסום מטעם מוסד כלשהו, ללא ציון שם המחבר. כזה, למשל, השנתון הסטטיסטי שיפורסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. במקרה כזה יופיע המוסד המפרסם כ"מחבר":
הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (1992).

שני מקורות או יותר באותו סוגרים

כאשר שני מקורות או יותר מובאים באותו סוגרים, יש לסדרם בסדר אלפביתי או, לפחות, לפי הסדר הכרונולוגי של הפרסום.
אם מפנים לכמה עבדות של אותו מחבר, יש לכתוב את שמו פעמי אחת, ולאחר מכן לציין את שנות הפרסום החיבורים לפי סדר הכרונולוגי, כך:

בירנបאום (1992, 1998)

אם לאותו מחבר פרסומים אחדים באותה שנה, יש לצרף לשנת הפרסום את האותיות a, b, c וכן הלאה כדי להבחין ביניהם:

כ"ץ (a1991); כ"ץ (b1991)

הערות שוליים

הערות שוליים יכולות לשמש הן כהפניה למקור שמננו נלקח המידע שבtekst, והן כדי לעגן את טענותיו וקביעותתו של הכותב. מלבד ציון המקורות, אפשר להיעזר בעשרות השוליים גם להערות תוכן. יש שהערות אלה חשובות להבנת הכתוב, אך שילובן בגוף העבודה עלול לפגוע ברצף הכתיבה, ולכן יופיעו בעשרות שוליים.

¹⁰ למסקי - פדר cit op.

ההפנייה להערת השולאים נעשית באמצעות ספרה במקומות המתאים בגוף הטקסט, המפנה להערת השולאים היכולה להופיע מתחתית העמוד, בסוף הפרק או בסוף החיבור. מספור העורות יהיה רצוף לאורך כל העבודה, אלא אם מספן גדול מאד. במקרה כזה רצוי להתחיל במספור חדש בראשיתו של כל פרק, או אפילו בכל עמוד בנפרד.

בחערות שולאים המכילות הפניות יש לרשום את כל הפרטים הדורשים לשם זיהויו הביבליוגרפי של המקור.

דוגמה לרשום נכון של הערות שולאים¹¹

דגם ההשלמה (Acceptance בלו) הוא, בהתאם למionario של ליטלטון, דגם א-סימטרי, כמו דגם ההתאמנה שכבר נידון לעיל. דגם ההשלמה מושתת בעיקרו על ההנחה, כי קיימים שונים בין המאפיינים של עובדים הנמנים על קבוצות המעודד השונות ושוני זה בא לידי ביטוי במרקם שונה של ערכים, מינימיות, נטיות וכדומה (40). גישה זו פותחה בכל הנוגע לשוני בין גברים ונשים על ידי גילין (41)

Ibid., p. 37. 40

41. על מאפיינים אלו של גברים ונשים ראה: ק. גילין, בקול שונה: התיאוריה הפסיכולוגית והתפתחות האישה (תל אביב, ספריית פועלים 1995), עמ' 18 ואילך.

כללי ההפנייה בהערות שולאים

הפנייה בספר בהערות שולאים

על ההפנייה לכלול את הפרטים האלה: שם פרטי באות ראשונה ושם משפחה של המחבר (בחערות שולאים, השם פרטי יופיע תמיד לפני שם המשפחה); שם הספר, מודגש בכו או באותיות נוטות; בסוגרים: שם ההוצאה, מקום ההוצאה ושנת ההוצאה; מספרי עמוד או עמודים. באנגלית, הקיצור ק. מצין עמוד אחד ו.-dk – כמה עמודים. בעברית, הקיצור עמי' מצין עמוד אחד וע"ע – כמה עמודים.

דוגמאות

- ב. אקצין, יסודות המדינאות הבינלאומית, (ירושלים, אקדמוני, 1984), ע"ע 181-182.
Y. Evron, The Middle East: Nations, Superpowers and Wars, (London and New-York: Elek and Praeger, 1973), p.28.

¹¹ קטע זה לקוח מתוך: ר. בן ישראל, שוויון הזדמנויות ואייסור אפליה בעבודה (האוניברסיטה הפתוחה, תל אביב, 1998), עמ' 146.

הפניה למאמר מתוך ספר בהערת שוליים

על ההפניה לכלול את הפרטים האלה: שם פרטי ושם משפחה של כותב המאמר; שם המאמר במרכאות; המילה "בתוך", מודגשת בכו או באותיות מוטות, המפנה אל המקור שבו מצוי המאמר; שם העורך או העורכים (שם פרטי ואחריו שם המשפחה); המילה "עורך" או "עורכים", ובאנגלית ed., eds, בסוגרים; שם הספר או המקראה, מודגש בכו או באותיות מוטות; מקום ההוצאה, שם ההוצאה ושם ההוצאה, כל אלה בסוגרים; מספרי עמוד או עמודים. אם יש שני עורכים, יש לציין את שמותיהם במלואם; אם יש יותר משניים, יש לציין את שם הראשון ולהוסיף "ואחרים". לפני המילה "ואחרים" יהיה פסיק. באנגלית יש לציין את שם העורך הראשון ולהוסיף את הקיצור et. al.

דוגמאות

א. קלימון, "המשמעות ותמורה בדיפלומטיה הישראלית", בתוך ב. נויברגר (עורך), דיפלומטיה בצל עימות, (תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה: 1984), ע"ע 36-58.

D. Singer, "The Global System and Its Subsystems: A Developmental View", in J. Rosenau (ed.), Linkage Politics (New-York, Free Press, 1969), pp. 24-25.

הפניה למאמר מתוך כתבי-עת בהערת שוליים

על ההפניה לכלול את הפרטים האלה: שם פרטי ושם משפחה של כותב המאמר; שם המאמר במרכאות; שם כתבי-העת, מודגשת בכו או באותיות עבות; מספר הגילון ומספר הכרך (בדוגמה העברית אין מספר כרך, אך כתבי-עת וביבים מכונים בכריכים). באנגלית, מציינים את מספר הכרך בעזרת המילה Vol. (קיצור של Volume). אם מופיע גם חודש או עונת השנה (כמו סתיו, אביב וכו'), יש לציין זאת בתוך סוגרים בלי פיסוק פנימי, למשל: (אביב 1984).

דוגמה

מ. בריצ'ר, "התנהגות מדיניות במרחב לאומי: מודל וממצאים משוערים", מדינה, ממשל ויחסים בינלאומיים, חוברת 15 (תש"מ), ע"ע 5-39.

S. Aronson, "The Nuclear Dimension of the Arab-Israeli Conflict", The Jerusalem Journal of International Relations, vol. 7, no. 1-2 (1984), p. 28.

הפניה לאנציקלופדיה בהערת שוליים

על ההפניה לכלול את הפרטים האלה: שם פרטי ושם משפחה של כותב הערך; כותרת הערך (במרכאות); שם האנציקלופדיה מודגשת או באותיות מוטות; כרך; שנת ההוצאה לאור (בסוגרים); מספרי עמוד או עמודים.

דוגמה

א. אחיעזרא, "שוק רפואי משותף", אנציקלופדיה למדעי החברה, כרך ה' (1970), ע"ע .672-671

הפניה לעיתון בהערות שוליים

על ההפניה לכלול את הפרטים האלה: שם פרטי ושם משפחה של הכותב; שם המאמר או הידיעה (בmericאות); שם העיתון מודגש בכו אן באוטיות נטויות; יום, חודש ושנה (בסוגרים); מספרי העמוד או העמודים.

דוגמה

ג. חריף, "ארה"ב: מדברים עם חוסין ופוזלים לרפאתה", מעריב (18 במרץ 1988), חלק ב' עמי 2.

שימוש חוזר באותו מקור

אם רשותם מקור מסוים פעמי אחת, הרי אין צורך להזכיר על הפרטיםשוב, בהמשך העבודה, אלא רק לציין את המקור, בקיצור אך בבהירות. הכללים העיקריים לרשום זה הם כדלקמן:

אם צוין המקור באנגלית ומיד אחריו (כאשר אין כל הערכה החוצה ביניהם) רוצח הכותב להסתמךשוב על אותו מקור, ישמש בקיצור *ibidem* וימתча מתחתיו קו או יDIGISH את האוטיות. *ibidem* הוא קיצור של המילה הלטינית *ibidem*, שפירושה "באותו מקום". אם הואה הכותב משתמש על אותו עמוד במקור, עליו לכתוב את הקיצור *ibidem* בלבד. אם הוא מתייחס לאותו מקור, אך לעמוד אחר, עליו לכתוב את מספר העמוד (למשל: *ibid.* 36). אין להשתמש בקיצור *ibidem* כאשר בין ההערות מפרידות הפניות למקורות אחרים, אלא רק כאשר התייחסויות לאותו מקור הן רצופות.

שימוש חוזר במקור עברי יש לציין באותו אופן, תוך שימוש במילה "שם" המודגשת בכו.

כאשר הכותב מעוניין לשוב ולהתייחס למקור שכבר צוין בהערה שוליים, אך הערות אחרות מפרידות בין להעתה הנוכחית, יעשה זאת באמצעות ציון שם המחבר והסימן op. *cit.* (קיצור של המילים הלטיניות *oper citato*, שפירושן "צוטט קודם"). המילה "שם" משמשת בעברית גם למטרה זו.

דוגמה:

S. Hoffman, The State of War (New York: Praeger, 1965), pp. 54-56

ג. חרכבי, תמורות בסיכון ישראל-ערב (תל-אביב: דבר, 1978), ע"ע 32-40.

Hoffman, op. cit., pp. 60-63.

רשימהביבליוגרפית

הרשימת הביבליוגרפיה מופיעה בסוף העבודה ונועדה לאפשר לקרוא להזות ולאתר את המקורות שעليهم מסתמכת העבודה.

סדר המקורות

המקורות מופיעים ברשימה על פי סדר אלפביתי, בהתאם לשם המשפחה של הכותב הראשון, אם האות הראשונה בשמותיהם של כמה כותבים זהה, נקבע סדר ההופעה על פי האות השנייה, וכן הלאה.

לדוגמה:

כהנא ...
כ"ץ ...
כתריאל ...

אם מופיעים ברשימה מקורות אחדים של אותו כותב, יש לסדרם על פי שנת הפירסום, מהמאוחרם למאוחר.

לדוגמה:

כהן (1991) ...
כהן (1995) ...

אם מופיעים ברשימה מקורות אחדים של אותו כותב, שאת חלוקם כתוב בעצמו ואת חלוקם בשיתוף עם עמיתים, המקורות הנושאים את שמו כמחבר יחיד יופיעו ראשונים.

לדוגמה:

כהן (1991) ...
כהן (1995) ...
כהן וכחנה (1985) ...

מקורות שונים מאות אותו כותב ראשון, בשיתוף עם עמיתים אחרים, יש לסדר בסדר אלפביתי לפי המחבר השני. אם גם הכותב השני זהה, יש לסדר לפי הכותב השלישי, וכן הלאה.

לדוגמה:

לווי (1990) ...
לווי וכ"ץ (1982) ...
לווי וшибרון (1978) ...

מקורות שראו אור באותה שנה, נכתבו על-ידי אותם כותבים או כותבים אחרים, יופיעו בסדר אלפביתי לפי האות הראשונה של כותרת החיבור. יש לזכור להציג לשנהאות (למשל: (a) 1997).

מקורות שנכתבו על-ידי כותבים שונים בעלי שמות משפחה זהים יופיעו בסדר אלפביתי לפי האותיות הראשונות של שמותיהם הפרטיים.

לדוגמה:

כהן, אי (1991) ...
כהן, זי (1960) ...

8. רשימת ספרים ומקורות אינטרנט שניתן להסתיעו בהם לגבי

כללי כתיבת עבודות

ארגוני אינטרנט

http://www.unsw.edu.au/clients/postgrad/thesis_guide.html

אתר של אוניברסיטת דרום וילס. באתר ניתן למצוא טיפים על ניסוח, הפניות בביבליוגרפיות ואפילו תרגילים לחילוץ עצמות בזמן הכתיבה.

<http://www.english.uiuc.edu/cws/wworkshop/techniquesmenu.html>

אתר של אוניברסיטת אילינוי, שבו הסבירים על טכניקות כתיבה, ה策הרת כוונות של הכותב, כתיבת סיכומים וכתיבה בסוגנותות שונות בהתאם לתחום הנבחן.

<http://www.wisc.edu/writing/Handbook/AcademicWriting.html>

אתר של אוניברסיטת ויסקונסין. כיצד לפתח תיזה, ניסוח טענות, ניסוח "שורה תחתונה", שילוב של מקורות בכתיבה מבלי להסתפק בציטוטים ועוד. האתר מציע גם רשימה בביבליוגרפיה בנושא כתיבת עבודות.

<http://ling.uta.edu/linguistics/faculty/silva/LSAWritMain.html>

אתר האוניברסיטה של טקסס. צורו עズות קצרות לכתיבת עבודות. בין היתר: ניסוח, הגדרות של היקפי עבודה ועוד.

<http://www.researchpaper.com/index.html>

באוצר זה תוכלו למצוא עצות על נושאים לעבודות מסווגים שונים, כגון תרבות פנאי, מתבגרים וצריכת אמצעי תקשורת, וכן רשימות בביבליוגרפיות. עוד באתר: הנחיות לגבי ארגון ומבנה של כתיבה אקדמית.

<http://unix.utb.edu/%7Edrodrigu/comp/essay.htm>

מספר תרגילי חשיבות מחייבים לגבי כתיבת עבודות. ביצוע התרגילים יכול למקד את כתיבת העבודה ולהפוך אותה לאפקטיבית. בין היתר: ניסוח של תיזה, כתיבה חופשית ומסודרת, מין חומרים לקטגוריות, שימוש בהשואות בדרך אפקטיבית ועוד.

ספרים

בספריות האוניברסיטה הפתוחה תמצאו כמה ספרים שעוניים כתיבת עבודות. להלן רשימה של הספרים הללו, ולצדם מספריהם הקטalogיים בשיטת דיווי. אם לא תמצאו את הספרים בספריית האו"פ, תוכלו להשיג את חלקס בספריות אקדמיות אחרות. בביבורכם בספרייה, כדאי לכם להתבונן במידפים. ייתכן שתמצאו ספרי הדרכה נוספים סמוך לספרים המופיעים ברשימה. ספרי הדרכה הם בرمות תחוכם שונות ומתקדים בסוגיות שונות ו בשלבים שונים בעבודה. חלקס אף מתקדים בשיטות מחקר שונות (כמפורטות ואיcotוניות). מומלץ, על כן, לעלות בכמה ספרי הדרכה לפני שתאמכו לעצמכם אחד מהם. אל תירתעו מלאה הכתובים באנגלית, שלעתים הם מפורטים יותר.

רשימת ספרי הדרכה מומלצים

- אלחנני, א. (1990). החיבור האוניברסיטאי, עקרונות ותרגילים. תל-אביב: דיוןון (808.066).
- אשל, ר. (1992). מדריך לכנתיבת עבודות סמינריוניות במדעי הרוח. ירושלים: אקדמוני (808.066).
- בירנבוים, מ. (1993). מי מפחד מעבודת מחקר. תל-אביב: מפעלים אוניברסיטאיים (378.242).
- בן כנען, י. (1994). לכתוב עבודה. תל-אביב: מט"ח (808.066).
- ולפה, ע. (1995). חיבור מדעי-האנגר, תל-אביב: דיוןון (808.066).
- עדן, נ. (1989). במילימ אחירות... פרקים בכנתיבה עיונית. ירושלים: אקדמוני (808.066).
- ערפלி, ב. (1996). מדריך להגשת חיבור אקדמי. מכללת בית ברל ואוניברסיטת תל אביב (808.066).
- שקט, ז. (1992). תכנון חיבור אוניברסיטאי וכנתיבתו. תל-אביב: דיוןון (808.066).

Becker, H. (1986). Writing for Social Scientist. Chicago: The University of Chicago Press (808.066).

Flower, L. (1988). The Construction of Propose in Writing and Reading. Berkley: University of California Center for the Study of Writing (372.607).

Spatt, B. (1991). Writing from Sources. New York: St. Martin Press (808.02).

Taylor, G. (1989). The Student's Writing Guide: For the Arts and Social Science. Cambridge: Cambridge University Press (808.02).

Turabian, K.I. (1987, 1996). A Manual for Writers of Term Papers Thesis and Dissertations. Chicago: The University of Chicago Press (808.02).

Willis, H. (1978). Writing Term Papers: The Research Paper, The Critical Paper. N.Y: Harcourt Brace Jovanovich (808.02).